

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัด
ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
Public Participation in the Formulation of Provincial Strategic
Plan Policies in the Upper Northeastern Region

บุญเพ็ง สิทธิวงษา^{1*}, ไกรสร เดชลิ้มมา²
Boonpeng Sittivongsa^{1*}, Kraisorn Dessimma²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Northeastern University, Thailand
Corresponding Author, Email: boonpeng.sit@neu.ac.th

Received 24/03/2024 | Revised 11/04/2024 | Accepted 11/04/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 12 คน แล้วเอาผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์สรุปความและการตีความนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า: 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัด และด้านการมีส่วนร่วมการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ ตามลำดับ 2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (X2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X1) ตามลำดับ 3) จัดเตรียมความพร้อมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือจัดประชาสัมพันธุ์ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ร่วมกำหนดวงกรอบแบบแผนกรอบโครงสร้างประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายกิจกรรมในการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ เพื่อการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต่อความต้องการของประชาชนตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกัน

กำหนดอย่างมีเป้าหมาย และมีการประเมินการดำเนินงานทุกอย่างเป็นรูปธรรม และสรุปผลการประเมินร่วมกัน อภิปรายผลตลอดถึงการประเมินผลและพัฒนาต่อไปให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์;
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study public participation in strategic policy planning, 2) to study factors of public participation in strategic policy planning, and 3) to study guidelines for developing participation of the people in formulating policy and strategic plans for the provinces in the upper northeastern region The researcher used quantitative research and qualitative research methods Tools used to collect data Questionnaires and interviews the sample population was 400 people and the interview group was 12 people. The results were then analyzed and synthesized. Data analysis and statistics used to analyze the data Using statistics on frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. Multiple regression analysis Summary analysis and interpretation of data are presented using descriptive analysis.

The results of the research found that: 1) Public participation in policy formulation and strategic plans. Overall, it is at a moderate level. They can be arranged in descending order as follows: Participation in the evaluation of the provincial strategic plan Participation in the formulation of provincial strategic plans and participation in implementing the provincial strategic plan, respectively. 2) Factors of public participation in policy formulation and strategic plans statistically significant at the .05 level are the participation of local government organizations (X4), the participation of community leaders (X2), and the participation of citizens (X1), respectively. 3) Prepare to formulate strategic plans. Or organize public relations for the public to express various opinions and then analyze the problems. Participate in determining the framework and structural framework. People should participate in the preparation of the project. Set objectives and activity goals in implementing the provincial strategic plan to implement the strategic plan to meet the needs of the people according to the strategic plan that has been jointly determined with goals and there is a concrete evaluation of every operation and summarize the evaluation results together Discuss the results and evaluate and develop mechanisms for efficiency.

Keywords: Public Participation; Strategic Policy Planning; Upper Northeastern Region

บทนำ

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีนโยบายที่ชัดเจนของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนตลอดถึงทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง คือการยกระดับแนวทางกิจกรรม การกระทำหรือการเลือก

ตัดสินใจของรัฐบาลร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลได้ทำการตัดสินใจและกำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อชี้้นำให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการวางแผนการจัดทำโครงการ วิธีการบริหารหรือกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (อาทิตย์ แสงเนวก, บุญเพ็ญ สิทธิวงษา, สุขพัฒน์ นอนท์จารย์, วีรณัฐ พรหมจักร, วีระยา พิมพ์พันธ์, 2562) ทั้งความต้องการของประชาชน ผู้ใช้บริการในแต่ละเรื่อง โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ถือเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเพิ่มบทบาทหรือการมีส่วนร่วมต่อการกำหนดนโยบายที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และแนวทางการบริหารจัดการในการดำเนินกิจการและแนวทางการดำเนินการของรัฐบาลในแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการบริหารจัดการโดยเฉพาะเรื่องการบริหารนโยบายของรัฐบาลและประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในการติดตาม การตรวจสอบและการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว (บุญเพ็ญ สิทธิวงษา, 2562) แต่ทั้งนี้ต้องให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมการกำหนดแนวนโยบายการบริหารจัดการในการร่วมทำแผนรื้อฟื้นไปปฏิบัติและร่วมกำกับติดตามประเมินผลแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียง โดยเข้ามาแสดงความคิดเห็นผ่านการร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ผลที่ได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือแนวยุทธศาสตร์ที่กำหนดจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาจังหวัดและความเป็นอยู่ของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน (พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 – 2564)

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้มีแต่งตั้งคณะอนุกรรมการและคณะทำงานทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2561 - 2564 ฉบับทบทวนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และจัดทำแผนปฏิบัติราชการจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2562 เพื่อพิจารณาการศึกษาและจัดทำข้อมูลสภาพปัญหาพื้นที่เป้าหมายและศักยภาพการพัฒนาของจังหวัด การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นการพัฒนากลยุทธ์ตามกรอบนโยบาย แนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคตลอดจนวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านความมั่นคง รวมทั้งกลั่นกรอง ตรวจสอบ และบูรณาการ

แผนงาน เพื่อมุ่งมั่นในการพัฒนาหน่วยงานราชการให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดยุทธศาสตร์ 2) การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ และ 3) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อมุ่งสู่ธรรมาภิบาลในการทำงานเป็นทีมตามเป้าประสงค์ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจของจังหวัด 2) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง 3) สังคมและชุมชนมีความเข้มแข็ง 4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มยุรี อนุมานราชธน, 2554)

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เนื่องจากวิสัยทัศน์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นดินแดนการท่องเที่ยว การลงทุน การพัฒนาของผู้มาเยือนของทั้ง 2 ประเทศ จึงจำเป็นต้องศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่ในระดับใด ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วยอะไรบ้าง และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ควรจะเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนใช้เป็นแนวทางให้แก่ภาคอื่น ๆ ในการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้าได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (เชิงปริมาณ) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ จำนวน 2,500,506 คน (ข้อมูลจากสำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2566 ณ วันที่ 11 เมษายน 2566)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ จำนวน 2,500,506 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก โดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่

ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ จำนวน 400 คน

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย (เชิงคุณภาพ) ประชากรกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม เป็นจำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงปริมาณ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงคุณภาพ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรตามของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งออกเป็น 1 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงปริมาณ) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ โดยมีขั้นตอนการเก็บแบบสอบถาม ดังนี้ 1) ทำหนังสือถึงผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้าน เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 2) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง 3) หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงคุณภาพ) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานเพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม เป็นจำนวน 12 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง มีการบันทึกเทป มีการบันทึกภาพสถานที่สัมภาษณ์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์แต่ละท่านประมาณ 20 นาที แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ) การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ) 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็น รายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย 2. การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความ

คิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ การตีความและนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัด	3.10	0.44	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ	3.03	0.39	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินแผนยุทธศาสตร์จังหวัด	3.12	0.50	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.06	0.39	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=0.39) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ($\bar{X}=3.12$ S.D.=0.50) ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ($\bar{X}=3.10$ S.D.=0.44) และการมีส่วนร่วมการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ ($\bar{X}=3.03$ S.D.=0.39) ตามลำดับ

2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน Multiple Linear Regressoin

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.170	.070		2.438	.015	.307	.033
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X1)	.326	.036	.759	.580	.000*	.162	.022
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (X2)	.252	.058	.828	7.439	.000*	.318	.546

ด้านการมีส่วนร่วม							
ของหน่วยงานเอกชน (X3)	.100	.028	.158	3.566	.247	.045	.155
ด้านการมีส่วนร่วม							
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X4)	.388	.048	.437	.676	.000*	.706	.516
ด้านการมีส่วนร่วม							
ของสาธารณะสุขจังหวัด (X5)	.232	.044	.220	.241	.342	.319	.145

$$SE_{est} = \pm .04273 \quad R = 0.991; R^2 = 0.982; \text{Adj. } R^2 = 0.982; F = 239.799; p\text{-value} = 0.01$$

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (X2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .388, .252, .236 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) .437, .828, .759 ตามลำดับ ปัจจัยไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานเอกชน (X3) และด้านการมีส่วนร่วมของสาธารณะสุขจังหวัด (X5) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้ 98.2%

3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถสรุปได้ดังนี้

ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือจัดประชาสัมพันธุ์ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ร่วมกำหนดวางกรอบแบบแผนกรอบโครงสร้างประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายกิจกรรมในการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ เพื่อการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต่อความต้องการของประชาชน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกันกำหนดอย่างมีเป้าหมาย โดยหน่วยงานภาครัฐควรมีการประเมินความคิดเห็นและมีการประเมินการดำเนินงานทุกอย่างเป็นรูปธรรม จัดการประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปผลการประเมินร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีการออกแบบกิจกรรม อภิปรายผลตลอดถึงการประเมินผลและพัฒนาต่อไปให้มีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้าน

การมีส่วนร่วมการประเมินแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัด และการมีส่วนร่วมการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุสรพาณิช (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนังจังหวัดยะลา จังหวัดยะลา ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมเป็นไปตามสมมติฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของประชาชนพอสมควร ซึ่งสามารถส่งเสริมหรือพัฒนาให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในระดับมากหรือมากที่สุดได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพลู เดเชรินท์ (2551) ที่ว่าการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางที่ดีที่สุด ภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ที่ต้องการ โดยจะต้องศึกษาข้อมูลและการกำกับติดตามประเมินผลอย่างครอบคลุมสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอย่างรอบด้านมาประกอบการพิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (X2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .388, .252, .236 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) .437, .828, .759 ตามลำดับ ปัจจัยไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานเอกชน (X3) และ ด้านการมีส่วนร่วมของสาธารณะสุขจังหวัด (X5) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้ 98.2% ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจริญญา จันทรทรง (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อภิวัฒน์ รัตนวราหะ (2563) ปัจจัยทุกอย่างย่อมส่งผลต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ไม่ว่าจะมากหรือน้อยต้องมีความสำคัญต่อแผนยุทธศาสตร์อย่างมีบทบาทและยังครอบคลุมต่อผลที่จะได้รับอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือจัดประชาสัมพันธุ์ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ร่วมกำหนดวงกรอบแบบแผนกรอบโครงสร้างประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายกิจกรรมในการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ เพื่อการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต่อความต้องการของประชาชน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกันกำหนดอย่างมีเป้าหมาย โดยหน่วยงานภาครัฐควรมีการประเมินความคิดเห็นและมีการประเมินการดำเนินงานทุกอย่างเป็นรูปธรรม จัดการประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปผลการประเมินร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีการออกแบบกิจกรรม อภิปรายผลตลอดถึงการประเมินผลและพัฒนาต่อไปให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร ยศพันธุ์ไทย (2556) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการสู่ความเป็นเลิศ พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อนผลการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งความสำเร็จของแต่ละองค์กรสามารถเกิดได้จากการพัฒนาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การใช้ความรู้ความสามารถของพนักงานในการสร้างกำไรเพิ่มขึ้นและสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ขององค์กรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ดีขึ้นและความต้องการที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของพนักงานเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการสร้างพนักงานให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถสร้างผลผลิตให้กับองค์กร และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสุดใจ วันอุดมเดชาชัย (2556) กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ควรจะสนับสนุนการก่อให้เกิดหรือการดำรงไว้ในความได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้ขอบเขตของการกำหนดยุทธศาสตร์ การคิดเชิงยุทธศาสตร์ กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ควรจะสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมด้วยการคำนึงถึงโอกาสของกิจการ จุดแข็งและจุดอ่อนและนำปัจจัยเหล่านั้นมาสร้างสรรค์นวัตกรรมให้แก่องค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การปฏิบัติหน้าที่เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ หรือการปฏิบัติหน้าที่เป็นภาคีเครือข่าย หรือหน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชนกว่าหน่วยงานอื่น ซึ่งพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนทุก ๆ ด้าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินนโยบายของทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมในการนำนโยบายแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินนโยบายแผนยุทธศาสตร์ ควรให้ความสำคัญร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่ยึดติดกับประเพณีที่ติดต่อกันมา มีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างประชาชนกับบุคลากรของรัฐต้องให้ความสำคัญในสิทธิหลาย ๆ ด้าน

2. ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ

2.1 ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ การแก้ไขปัญหาในการร่วมกันแก้ไขปัญหา

2.2 ควรที่มีการส่งเสริมแผนยุทธศาสตร์ มีลักษณะเป็นการจัดบริการประชาชน ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดอย่างครบองค์ประกอบตามแผนแม่บท

2.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ แนะนำให้ประชาชนในชุมชนหรือกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ นำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการพัฒนาชุมชนที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2552). *มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร:

กระทรวงมหาดไทย.

เกรียงไกร ยศพันธุ์ไทย. (2556). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการสู่ความเป็นเลิศ*.

ปรัชญาคุณวิบัณฑิต. รัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จริยญา จันทร์ทรง. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วน*

ตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

- นุสรณ์ พันธุ์รักษ์. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. ปัญหาพิเศษรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเพ็ง สิทธิวงษา. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานี. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามวารสารวิทยาสัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด, 9(2) 636-646.
- อาทิตย์ แสงแวง, บุญเพ็ญ สิทธิวงษา, สุขพัฒน์ อนันต์จารย์, วีรณัฐ พรหมจักร, วิระยา พิมพ์พันธ์. (2562). การบริหารจัดการเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรธานี. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวารสารวิทยาสัย, 5(2), 83-97.
- พสุ เดชะรินทร์. (2551). การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. (2560-2554). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 79 ก 31 กรกฎาคม 2560.
- พิระพงษ์ หอศิลป์. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารในพื้นที่ประสบอุทกภัย ตำบลน้ำหมัน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี. พิษณุโลก: สำนักพื้นที่อนุรักษ์ ที่ 11 กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2554). นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 5 โรงพิมพ์ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- อนุพันธ์ ภูพุก. (2553). งานวิจัยสถานโครงการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองทางทะเลอันดามัน. กรุงเทพมหานคร: กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking Clarity through specificity*. New York: World Developments.